

Jacob Gaarde Madsen

Vold i massemedierne

En socialkonstruktivistisk analyse af massemediernes voldsfremstillinger¹

Det tilsyneladende paradoks, der er mellem voldens omfang og perceptionen af volden som socialt problem i Danmark, søges forklaret ved at fokusere på den måde, som massemedierne fremstiller volden på. I socialkonstruktivismen er hovedpåstanden, at sociale problemer er sociale konstruktioner. Best (1995) sætter fokus på den typifikation af sociale fænomener, der er en integreret del af konstruktionen af sociale problemer, mens Hilgartner og Bosk (1988) anviser en model for sociale problemers udvikling. En konkret case, det såkaldte „Hiphop-mord“, analyseres ud fra disse teorier. Til at forklare massemediernes indflydelse og effekter suppleres dette socialkonstruktivistiske udgangspunkt med Zallers (1992) model for meningsdannelsen. Det vurderes, at massemediernes indflydelse på befolkningens opfattelse af volden er ganske betydelig, hvorved det tilsyneladende paradoks kan forklares.

Volden er for alvor kommet i søgelyset i Danmark. Massemedierne har beskæftiget sig meget med volden, og specielt med gadevolden – den såkaldt „meningsløse“ vold. Samtidig har befolkningen ifølge opinionsmålinger i både 1996 og 1997 bedømt volden som det største samfundsmæssige problem (*Politiken*, 20/10-96; *Jyllands-Posten*, 9/10-97). Volden har også stået højt på den politiske dagsorden, idet der i 1990'erne blandt andet er blevet vedtaget to voldspakker i Folketinget. Der er altså indikationer på, at volden i 1990'erne i såvel massemedierne som af befolkningen og politikerne opfattes som et af de væsentligste problemer i det danske samfund overhovedet.

Betragter man derimod den reelle udvikling i voldens omfang, er der tilsyneladende ikke sket en stigning. Volden har holdt sig nogenlunde konstant siden starten af 1980'erne (Kutchinsky, 1991; Balvig, 1995; Kyvsgaard, 1995). Der er heller ikke de store tegn på, at volden, som ofte hævdedet, er blevet grovere (Kyvsgaard, 1995; Brink m.fl., 1996; 1997).

Der synes derfor at være et paradoks mellem voldens omfang og perceptionen

af volden som socialt problem: Hvordan kan det være, at volden i 1990'ernes Danmark har fået status af et så væsentligt samfundsmæssigt problem, når der tilsyneladende ikke er de store forandringer i voldens objektive niveau? En væsentlig del af forklaringen på dette tilsyneladende paradoks skal søges i den måde, som massemedierne beskæftiger sig med og fremstiller volden på i det danske samfund. De fleste har ingen personlige oplevelser med volden og får derfor langt den største del af deres viden om vold gennem massemedierne. Og det er sager om interpersonel vold, der spiller den mest fremtrædende rolle i massemediernes behandling af volden (Schlesinger og Tumber, 1994; Sacco, 1995). Jeg vil undersøge den proces, hvorved volden gennem massemediernes behandling af enkeltsager bliver defineret eller konstrueret som et socialt problem i Danmark i 1990'erne. Jeg sætter fokus på, *hvordan* massemedierne fremstiller volden. Herved håber jeg at kunne forklare voldens status som socialt problem og dermed også ovennævnte paradoks.

Det teoretiske udgangspunkt vil være socialkonstruktivismen om sociale pro-

Jacob Gaarde Madsen

Vold i massemedierne

En socialkonstruktivistisk analyse af massemediernes voldsfremstillinger¹

Det tilsyneladende paradoks, der er mellem voldens omfang og perceptionen af volden som socialt problem i Danmark, søges forklaret ved at fokusere på den måde, som massemedierne fremstiller volden på. I socialkonstruktivismen er hovedpåstanden, at sociale problemer er sociale konstruktioner. Best (1995) sætter fokus på den typifikation af sociale fænomener, der er en integreret del af konstruktionen af sociale problemer, mens Hilgartner og Bosk (1988) anviser en model for sociale problemers udvikling. En konkret case, det såkaldte „Hiphop-mord“, analyseres ud fra disse teorier. Til at forklare massemediernes indflydelse og effekter suppleres dette socialkonstruktivistiske udgangspunkt med Zallers (1992) model for meningsdannelsen. Det vurderes, at massemediernes indflydelse på befolkningens opfattelse af volden er ganske betydelig, hvorved det tilsyneladende paradoks kan forklares.

Volden er for alvor kommet i søgelyset i Danmark. Massemedierne har beskæftiget sig meget med volden, og specielt med gadevolden – den såkaldt „meningsløse“ vold. Samtidig har befolkningen ifølge opinionsmålinger i både 1996 og 1997 bedømt volden som det største samfundsmæssige problem (*Politiken*, 20/10-96; *Jyllands-Posten*, 9/10-97). Volden har også stået højt på den politiske dagsorden, idet der i 1990'erne blandt andet er blevet vedtaget to voldspakker i Folketinget. Der er altså indikationer på, at volden i 1990'erne i såvel massemedierne som af befolkningen og politikerne opfattes som et af de væsentligste problemer i det danske samfund overhovedet.

Betragter man derimod den reelle udvikling i voldens omfang, er der tilsyneladende ikke sket en stigning. Volden har holdt sig nogenlunde konstant siden starten af 1980'erne (Kutchinsky, 1991; Balvig, 1995; Kyvsgaard, 1995). Der er heller ikke de store tegn på, at volden, som ofte hævdedet, er blevet grovere (Kyvsgaard, 1995; Brink m.fl., 1996; 1997).

Der synes derfor at være et paradoks mellem voldens omfang og perceptionen

af volden som socialt problem: Hvordan kan det være, at volden i 1990'ernes Danmark har fået status af et så væsentligt samfundsmæssigt problem, når der tilsyneladende ikke er de store forandringer i voldens objektive niveau? En væsentlig del af forklaringen på dette tilsyneladende paradoks skal søges i den måde, som massemedierne beskæftiger sig med og fremstiller volden på i det danske samfund. De fleste har ingen personlige oplevelser med volden og får derfor langt den største del af deres viden om vold gennem massemedierne. Og det er sager om interpersonel vold, der spiller den mest fremtrædende rolle i massemediernes behandling af volden (Schlesinger og Tumber, 1994; Sacco, 1995). Jeg vil undersøge den proces, hvorved volden gennem massemediernes behandling af enkeltsager bliver defineret eller konstrueret som et socialt problem i Danmark i 1990'erne. Jeg sætter fokus på, *hvordan* massemedierne fremstiller volden. Herved håber jeg at kunne forklare voldens status som socialt problem og dermed også ovennævnte paradoks.

Det teoretiske udgangspunkt vil være socialkonstruktivismen om sociale pro-

blemer. Den centrale påstand inden for denne primært amerikanske teoriretning er, at sociale problemer er sociale konstruktioner. Der findes en lang række forskellige teoretiske retninger indenfor såvel human- som samfundsvidenskaberne, der vedkender sig et socialkonstruktivistisk grundpostulat eller har et socialkonstruktivistisk snit.² Jeg har valgt at benytte denne bestemte form for socialkonstruktivisme, fordi den sætter fokus på sociale problemer.

Den empiriske analyse vil kun beskæftige sig med en begrænset del af voldsproblematikken – nemlig gadevolden, der vil blive forstået som vold i gademiljøet i bred forstand, hvor offer og gerningsmand ikke kender hinanden (Balvig, Døllner m.fl., 1985). Jeg vil i denne sammenhæng koncentrere mig om massemediernes fremstillinger af en enkelt volds-sag, men jeg har andetsteds givet en mere udførlig analyse af tre forskellige sager (Madsen, 1998). Metoden er en kvalitativ indholdsanalyse af de to store formiddagsblade *B.T.* og *Ekstra Bladet* samt de to store landsdækkende aviser *Jyllands-Posten* og *Politiken* og deres respektive dækning af den pågældende volds-sag.

Socialkonstruktivismen

Socialkonstruktivismen om sociale problemer blev for første gang klart formuleret af Malcolm Spector og John I. Kitsuse (1973; 1974; 1977). Hovedpåstanden er, at sociale problemer er sociale konstruktioner. Spector og Kitsuse kritiserer såvel funktionalismen (Merton og Nisbet, 1971) og den såkaldte værdikonflikt approach (Fuller og Myers, 1941a; 1941b), og de fokuserer i stedet på det „subjektive element“ ved sociale problemer, dvs. processen hvorved medlemmer af en gruppe eller et samfund definerer

en tilstand som et socialt problem. Sociale problemer defineres som: „...the activities of groups making assertions of grievances and claims with respect to some putative condition“ (Spector og Kitsuse, 1973: 415). Hvorvidt et socialt problem opstår, afhænger da af organiseringen af forskellige gruppers aktiviteter med henblik på at definere en formodet tilstand som et problem og for at påpege behovet for at fjerne eller afhjælpe tilstanden. Spector og Kitsuse mener dermed, at spørgsmålet om, hvorvidt et socialt forhold reelt eksisterer eller ej, er irrelevant for deres teori. De objektive forhold er kun betydelige i det omfang, at nogen fremsætter påstande om, at de skal opfattes som et socialt problem. Teorien skal beskæftige sig med de aktiviteter, som forskellige grupper iværksætter, når de fremsætter påstande om, at et bestemt socialt forhold skal betragtes som et socialt problem (Spector og Kitsuse, 1977: 78-79).

Det nye perspektiv førte hurtigt til en række empiriske studier, men det blev næsten lige så hurtigt udsat for kritik, og specielt har kritikken fra subjektivistisk orienterede teoretikere haft afgørende indflydelse på udviklingen inden for det socialkonstruktivistiske perspektiv. Woolgar og Pawluch (1985) anklager således de fleste socialkonstruktivistiske analyser for alligevel at være afhængig af nogle objektive antagelser om bestandigheden i de sociale forhold, fordi de derved bliver i stand til at retfærdiggøre, at der er sket ændringer i de fremsatte påstande. Der er ifølge Woolgar og Pawluch tale om en form for selektiv objektivisme, der ydermere repræsenterer en teoretisk inkonsistens.

Denne kritik satte gang i en meget livlig debat om de analytiske antagelser, der ligger til grund for perspektivet, og social-

konstruktivisterne har efterhånden delt sig i to hovedlejr. I den ene hovedlejr findes de strenge konstruktivister, der er enige i kritikken fra Woolgar og Pawluch. De mener, at man i analysen af sociale problemer helt skal undgå at lave antagelser om den objektive virkelighed. De aktuelle sociale forhold er helt irrelevante. Det, der betyder noget, er, hvad aktørene siger om disse sociale forhold (Holstein og Miller, 1993; Sarbin og Kitsuse, 1994).

I den anden hovedlejr inden for det socialkonstruktivistiske perspektiv, den kontekstuelle konstruktivisme, er man ikke så bekymret over den subjektivistiske kritik, og der er blevet publiceret en lang række analyser, der på det nærmeste har ignoreret kritikken (Gorelick, 1989; Reinerman og Levine, 1989; Best, 1991; Beckett, 1994). Best, (1995) erkender, at kritikken har en vis værdi, fordi den minder analytikere om, at de skal være forsigtige med hvilke antagelser, de bruger i deres analyser. Best tager derfor også afstand fra, hvad han betegner som „vulgar constructionism“, hvor man hævder, at påstande om sociale problemer „blot“ er sociale konstruktioner, dvs. at påstandene er fejlagtige. Den kontekstuelle konstruktivisme må placeres et sted mellem de to ekstremer; i det ene ekstrem den strenge konstruktivisme med dens umulige krav om at undgå alle antagelser, og i det andet ekstrem den vulgære konstruktivisme, der mister fokus på processen. I den kontekstuelle konstruktivisme forsøger man at lokalisere de påstande, der bliver stillet om sociale forhold som sociale problemer inden for deres kontekst. Man erkender derfor også, at man gør sig forskellige antagelser om de sociale forhold for herigennem bedre at kunne forstå, hvordan påstandene opstår og udvikler sig (Best, 1995: 345).

Jeg vil i det følgende analysere og anvende to kontekstuelle perspektiver. Den strenge konstruktivisme vil ikke blive behandlet yderligere, dels fordi den erklærede målsætning om en antagelsesfri sociologi er utopisk, dels fordi der ikke anvises nogle redskaber til konkrete empiriske analyser.

Typifikation af sociale problemer

Det perspektiv, der udvikles i „Images of Issues“ af Joel Best fra 1995, kan bedst betragtes som en teoriramme og ikke en egentlig teoretisk model, hertil er den for vag og generel. Den indeholder dog alligevel nogle karakteristiske elementer, som jeg mener kan have stor værdi i en analyse af massemediernes konstruktion af volden som socialt problem.

I dette perspektiv sætter man fokus på den *typifikation* af de sociale problemer, der er en meget vigtig del af processen, hvorved en social betingelse eller tilstand konstrueres som et socialt problem. Enhver social betingelse kan potentielt set blive genstand for påstande om, at det er et socialt problem, og den kan konstrueres som mange forskellige sociale problemer. Der foregår derved en typifikation, dvs. at indholdet i et problem karakteriseres på en bestemt måde. En måde at gøre dette på er at give problemet et bestemt navn; en anden er at hævde, at det bedst kan forstås ud fra et bestemt perspektiv – for eksempel moralsk, medicinsk, juridisk, politisk mv. En helt tredje måde består i at illustrere et problem ved hjælp af et eller flere eksempler. Bestemte sager former ofte vores forståelse af sociale problemer, og man drager selvfølgelig folks opmærksomhed hen imod eksempler, der støtter påstandene.

Med dette overordnede fokus på typifikationen opstiller Best en analyseramme

med fire underkategorier til at forstå og analysere processen omkring konstruktionen af et socialt problem. Af disse vil jeg her bruge de to, der beskæftiger sig med, hvordan indholdet af typifikationen er og altså med selve sagen. Den første kategori, jeg vil anvende, er påstande. Dette at fremsætte påstande er en kommunikationshandling. Folk, der fremsætter påstande om et bestemt socialt problem, henvender sig til forskellige publikum. Når man fremsætter påstande om et bestemt socialt problem, går det ud på at overbevise. Man vil overbevise andre om, at X er et socialt problem, eller at Y er løsningen. Påstande tager ofte deres udgangspunkt i dramatiske eksempler, som dermed kommer til at spille en vigtig rolle i processen. De former vores forståelse af, hvad der er problemet, og hvad der er løsningen (Best, 1995: 13-15).

Den anden kategori, jeg vil bruge her, er policies. Når man taler om sociale problemer og ikke sociale emner eller betingelser, så er det ikke helt tilfældigt eller ligegyldigt. Problemer har nemlig løsninger. De fleste aktører søger løsninger i de sociale politikker – nye love, nye programmer og lignende. Påstandene typificerer uundgåeligt sociale problemer og fremmer ofte en speciel dagsorden, hvilket beslutningstagerne reagerer på, når de laver politik på området (Best, 1995: 259-260).

Bests perspektiv udgør efter min mening et frugtbart udgangspunkt for en analyse af, hvordan volden konstrueres som socialt problem i Danmark. Der er dog også visse mangler ved perspektivet, dels at der snarere er tale om en løs teori-ramme end en egentlig teori, dels perspektivets pluralistiske bias, hvor der forudsættes at eksistere en række uafhængige interessegrupper, der hver især vil presse på det etablerede system med påstande

om sociale problemer. Herved overser Best den store indflydelse, som massemediernes har fået i de moderne samfund (Zaller, 1992).

En model for sociale problemers udvikling

Hilgartner og Bosk (1988) udvikler en model for processen, hvorved sociale problemer opstår og forsvinder igen. De er dermed også med til at synliggøre nogle af de antagelser om karakteren af det offentlige og sociale rum, der ligger implicit i de fleste socialkonstruktivistiske tilgange og analyser. Hilgartner og Bosk mener, at man i socialkonstruktivistiske tilgange i al for høj grad har fokuseret på et enkelt problem og dets kamp for opmærksomhed. Herved har man overset, at sociale problemer for det første eksisterer i relation til andre sociale problemer, og at de for det andet er indlejret i et komplekst institutionaliseret system af problemformulering og spredning.

Modellen har seks elementer. Det første element er en dynamisk konkurrence mellem mange forskellige påstande. Der er en meget stor mængde af potentielle problemer, hvis skæbne ikke blot bestemmes af deres objektive status, men af en meget selektiv proces, hvor de kæmper mod hinanden om den offentlige opmærksomhed og samfundsmæssige ressourcer. Konkurrencen mellem sociale problemer finder sted samtidigt på to niveauer. Der er for det første en konkurrence indenfor bestemte områder, hvor forskellige påstande om et givent socialt forhold konkurrerer om at blive accepteret som den autoritative version af virkeligheden. For det andet konkurrerer en lang række problemer om offentlighedens opmærksomhed, hvor et komplekst sæt af udvælgelseskræfter etablerer prioriteringer om

hvilke problemer, der skal opfattes som værende de vigtige. Gennem disse interaktionsprocesser må sociale problemer, og aktørerne der fremmer dem, konkurrerer om både at få adgang til og forblive på den offentlige dagsorden. Deres succes eller fiasko i denne konkurrence behøver ikke at have nogen særlig stærk forbindelse til antallet af påvirkede personer, skadens omfang (ud fra et bestemt kriterium) eller til nogen anden uafhængig variabel, der påstår at måle den objektive betydning. Hvis et socialt forhold bliver defineret som et socialt problem, behøver det derfor ikke nødvendigvis at betyde, at de objektive sociale forhold er blevet forværret (Hilgartner og Bosk, 1988: 57-58). Dette er en helt central pointe i det socialkonstruktivistiske perspektiv.³

Modellens andet element er en bestemt opfattelse af de offentlige institutioner som bestående af en lang række arenaer. Den kollektive definition af sociale problemer finder nemlig ifølge Hilgartner og Bosk ikke blot sted i en vag lokalitet såsom „samfundet“ eller „den offentlige mening“, men derimod i bestemte offentlige arenaer, hvor sociale problemer konstrueres og vokser:

„These arenas include the executive and legislative branches of government, the courts, made-for-TV movies, the cinema, the news media (television news, magazines, newspapers, and radio), political campaign organizations, social action groups, direct mail solicitations, books dealing with social issues, the research community, religious organizations, professional societies, and private foundations. It is in these institutions that social problems are discussed, selected, defined, framed, dramatized, packaged, and presented to the public“ (Hilgartner og Bosk, 1988: 58-59).

Selv om der er mange forskelle mellem disse arenaer, er der dog også en række fællestræk (jf. Schlesinger og Tumber, 1994).

Modellens tredje element er således, at hver af disse arenaer har en bestemt bæreevne, der begrænser antallet af sociale problemer, der kan underholdes på et bestemt tidspunkt. Forskellige arenaer har forskellige bæreevner. Hermed begrænses størrelsen af den politiske og sociale dagsorden (Hilgartner og Bosk, 1988: 59-61).

Endvidere er det fjerde element en påstand om, at der i alle arenaer findes nogle udvælgelsesprincipper, der påvirker hvilke problemer, der vinder frem: „These general selection principles – the intense competition for prime space; the need for drama and novelty; the danger of saturation; the rhythm of organizational life; cultural preoccupations; and political biases – get played out differently in different arenas“ (Hilgartner og Bosk, 1988: 61).

Modellens femte element er de interaktionsmønstre imellem forskellige arenaer, hvor igennem aktiviteter i en arena spreder sig ud gennem andre. Feedback imellem de forskellige arenaer er et centralt karakteristika ved processen, hvorved sociale problemer udvikler sig.

Modellens sjette og sidste element er de netværk af operatører i de forskellige institutioner, der danner fællesskaber rundt omkring bestemte problemer. Disse fællesskaber af specialister findes i hver af samfundets veletablerede kategorier for sociale problemer. Kommunikationskanalerne mellem aktørerne i hvert af disse problemområder går på kryds og tværs af de forskellige institutionelle arenaer. Dermed kan samfundets veletablerede kategorier af sociale problemer tænkes som værende organiseret i en række afdelinger, der til sammen udgør en slags:

„social problems industry – a whole sector of the economy that produces an everchanging set of collective definitions of what we should be paying attention to and why.“ (Hilgartner og Bosk, 1988: 69).

Hilgartner og Bosks model har stor heuristisk værdi. Det største problem ved modellen er dens manglende empiriske forankring, men det kan der kun rådes bod på ved at anvende modellen og derved konstatere, om modellens elementer er frugtbare for forståelsen af processen, hvorved sociale problemer opstår, eller ej. Modellen indeholder heller ikke en tilstrækkelig nuanceret forståelse af massemediernes rolle i konstruktionen af sociale problemer.

Hiphop-mordet: et case-studie af avisernes voldsfremstillinger

Den 15-årige Adam Møller Hansen blev natten til den 5/12 1993 myrdet i nærheden af Skanseskolen i Hillerød med et enkelt knivstik i hjertet. Gemingsmanden, der erkendte sin skyld, var en 14-årig dreng. Begge drenge havde aftenen forinden været til diskoteksfest på Skanseskolen. Dette drab fik, som jeg skal vise i det følgende, en meget central plads i avisspalterne og rejste en omfattende debat. Jeg vil ikke forsøge at udrede nærmere, hvad der rent faktisk skete ved denne voldsepisode. For hvis jeg gjorde dette, ville det ud fra mit teoretiske standpunkt blot være at betragte som endnu en konstruktion af en konkret begivenhed. De ovenstående fakta synes dog tilsyneladende at være uomtvistelige.

Jeg vil i det følgende give en kort kvalitativ indholdsanalyse af fire udvalgte avisers fremstilling af drabet på Adam Møller Hansen. Det drejer sig om de to store formiddagsblade *B.T.* og *Ekstra*

Bladet samt de to store landsdækkende aviser *Jyllands-Posten* og *Politiken*. Jeg vil anvende Bests begrebsapparat til den konkrete indholdsanalyse af enkelte artikler og aviser, mens Hilgartner og Bosks model vil blive benyttet til den mere overordnede diskussion af casen. Med mit udgangspunkt i socialkonstruktivistiske antagelser hævder jeg, at alt, hvad der bringes i den enkelte avis om den pågældende sag, er resultatet af en række mere eller mindre bevidste redaktionelle valg. Alle de forskellige typer af artikler i en avis om et givent emne er med til at konstruere avisens billede af sagen, og analysen vil derfor omfatte alle artikler om den pågældende sag inklusive læserbreve, debatindlæg m.v. De enkelte aviser vil derfor blive betragtet som en form for enhedsaktører. Dette er en grov forenkling af de komplekse kulturelle, sociale, politiske og økonomiske forhold og forbindelser, der udgør en avis, men denne forenkling er hensigtsmæssig af analytiske grunde, fordi den giver mig mulighed for at se på den enkelte avis' samlede fremstilling af voldssagen. Analyseperioden er for alle fire aviser knap tre måneder, således at den strækker sig fra drabet til og med februar 1994, hvorefter avisernes interesse for sagen ebber ud.

Ekstra Bladet har i denne periode i alt 24 artikler om sagen eller med klar relation hertil, heraf en leder. Der er endvidere tre forsidehenvisninger og 20 læserbreve. Dækningen af sagen er meget intensiv i dagene umiddelbart efter drabet, hvilket viser, at nyhedsværdien har stor betydning for dækningen. Den overordnede tematisering er ret klar i *Ekstra Bladet*. Alle artikler bringes således under en fælles rubrik eller hovedtitel, nemlig „Hiphop-mordet“. Mordet beskrives overvejende som en kulmination på længere tids sammenstød mellem de to hip-

hop-grupper eller bander „De Små Grå“ og „Skaterne“, hvor gerningsmanden angiveligt skulle have tilhørt den første gruppe, og offeret skulle have tilhørt den anden. Selv artiklerne fra begravelsen, som *Ekstra Bladet* og *B.T.* i øvrigt dækker som de eneste aviser, er tematiseret på denne måde: „ADAM BEGRAVET TIL HIP HOP MUSIK“ (10/12, s. 6-7). Denne tematisering sker, selv om både faderen og kammeraterne i ugens løb benægter, at Adam skulle være interesseret i hiphop (7/12, s. 8; 8/12, s. 14), og selv om de til begravelsen spillede et af hans yndlingsnumre med heavy-metal gruppen Metallica. *Ekstra Bladet* dækker primært sagen „nedefra og op“, dvs. fra den almindelige dansker og op til politikere og eksperter, og denne synsvinkel er ganske karakteristisk for bladet (Mortensen, Poulsen og Stigel, 1990: 271).

Der sker en klar typifikation af volds-episoden i *Ekstra Bladet*. Typifikationen foregår ved, at man sætter et bestemt navn på sagen og de historier, der relaterer sig hertil, nemlig „Hiphop-mordet“. Samtidig bruges mordet på Adam som eksempel på nogle generelle problemer, og sagen fremstilles dermed som det typiske eksempel på, hvor galt det kan udvikle sig mellem de forskellige hiphop-grupper. Der fremsættes også påstande om, at volden er et væsentligt socialt problem. Hiphop-volden er ifølge *Ekstra Bladet* et meget stort socialt problem. Der stilles også krav om bestemte policies. Der må dæmmes op for hiphop-banderne, knivene må fjernes, og der må udvises mere konsekvens over for de unge.

B.T. har i analyseperioden hele 39 artikler om sagen, heraf to lederartikler. Der er endvidere to forsidehenvisninger og ni læserbreve. *B.T.* har flere, men også noget mindre artikler end *Ekstra Bladet*. De fleste artikler bringes i dagene umiddel-

bart efter drabet, og nyhedsværdien spiller dermed også en stor rolle for *B.T.*'s dækning af sagen. Der er to overordnede temaer i *B.T.*'s fremstilling af sagen, nemlig for det første en tematisering af episoden i stil med *Ekstra Bladet* som værende et „hiphop-mord“. Temaet er dog lidt bredere og drejer sig mere generelt om ungdomsvolden. Det andet store tema i *B.T.* går på straffespørgsmålet.

Der sker også i *B.T.* en klar typifikation af sagen. Drabet tages således som tegn på nogle specifikke problemer med hiphop-grupperne og mere generelt med ungdomsvolden. Endvidere har man valgt at fokusere på diskussionen af straffespørgsmålet og herunder spørgsmålet om en sænkning af den kriminelle lavalder. Dermed lægger man jo også op til, at problemets kerne findes her, og at løsningen har relation hertil. Der fremsættes derfor også i *B.T.* påstande om, at ungdomsvolden er et generelt problem i Danmark. Mordet på Adam ses blot som det seneste og frygtelige udtryk herfor. Der stilles også krav om bestemte policies. Helt overordnet fremhæves værdien af hårdere straffe og konsekvens over for de unge. Med undtagelse af de socialdemokratiske ministre benytter man udelukkende borgerlige politikere som kilder, hvilket underbygger denne politiske linje. I *B.T.* diskuteres der også meget kort alternative policies.

Politiken har i alt 28 artikler om sagen eller med relation hertil, heraf en leder. Der er endvidere hele otte forsidehenvisninger. Denne sag er derfor også for *Politiken* en vigtig historie og dækkes ganske intensivt. *Politikens* dækning af sagen adskiller sig fra formiddagsbladene ved at være mere jævnt fordelt over perioden. Der sker også en typifikation af mordet på Adam i *Politiken*, idet drabet typificeres som en del af de proble-

mer, der er med den danske ungdomskultur. Man har ganske vist en noget mere nuanceret forståelse af problemet end formiddagsbladene, men typifikationen er alligevel klar. I *Politiken* fremsættes der også påstande om, at volden er et generelt problem ved en del af den danske ungdomskultur. Den delte ungdom med en lille restgruppe af kriminelle, de mange knive blandt unge og hiphop-grupperne udpeges alle som dele af problemet. Forældrenes svigt og eksistensen af socialt belastede kvarterer diskuteres dog også som væsentlige sociale problemer. Det er samtidig karakteristisk, at man allerede fra første dag er meget fokuseret på løsninger, og dermed også stiller krav om bestemte policies på området. Man peger her næsten udelukkende på generelt præventive tiltag.

Der er 30 artikler i *Jyllands-Posten* om sagen eller med relation hertil, og heraf er to ledere. Der er endvidere syv forsidehistorier og to små forsidehenvisninger. Dækningen af sagen i *Jyllands-Posten* har noget nær samme omfang og intensitet som i *Politiken*, men der er store indholdsmæssige forskelle. Der sker også i *Jyllands-Posten* en typifikation af drabet på Adam. Der gives ganske vist forskellige årsagsforklaringer på mordet, men den overordnede typifikation er, at drabet skal ses som et resultat af de store problemer, der er i hiphop-miljøet. Samtidig fremsættes der i langt de fleste artikler påstande om, at ungdomsvolden og volden i hiphop-miljøet er væsentlige sociale problemer i dagens Danmark. Man har i *Jyllands-Posten* relativt få artikler, der diskuterer løsningsforslag på problemerne. De policies, der stilles krav om i *Jyllands-Posten*, adskiller sig endvidere væsentligt fra, hvad *Politiken* eksempelvis kræver. Man kræver i *Jyllands-Posten* mere konsekvens og opdragelse

over for de unge – og det både fra forældre og det offentlige. Endvidere foreslås en aktion med frit lejde til aflevering af ulovlige knive.

Analysen har helt overordnet demonstreret, at det er frugtbart at anvende Bests teoretiske perspektiv til at give en beskrivelse af den sociale konstruktion af „Hiphop-mordet“, der finder sted i aviserne. Der sker således i alle fire aviser en klar typifikation af drabet på den 15-årige Adam Møller Hansen, om end den har forskellig karakter. Derved sker der også en typifikation af volden som socialt problem. Der er også i avisernes fremstillinger af dette drab forskellige og konkurrerende påstande, og der findes i alle fire aviser forskellige og konkurrerende krav om bestemte policies. Denne case antyder dermed også, at typifikation af de sociale problemer mere generelt er en integreret del af den proces, hvorved sociale betingelser eller forhold konstrueres som sociale problemer.

Analysen af avisernes fremstillinger af drabet på Adam Møller Hansen synes også at vise frugtbarheden af Hilgartner og Bosks model. Det giver med baggrund i analysen god mening at betragte hver avis som en selvstændig arena eller måske snarere som en delvist selvstændig arena, der igen er en del af den samlede arena, man kunne kalde nyhedsmediernes eller pressens. Det er inden for disse delvist selvstændige arenaer, at volden konstrueres som socialt problem med udgangspunkt i typifikationen af drabet på Adam. Aviserne er dermed væsentlige institutioner for konstruktionen af sociale problemer.

Analysen viser, som påpeget af Hilgartner og Bosk, at der er en klar konkurrence på flere forskellige niveauer, nemlig dels en intern konkurrence i den enkelte avis imellem forskellige artikler og

tematiseringer, dels en konkurrence imellem aviserne og de forskellige typifikationer samt endelig en konkurrence i forhold til andre sociale problemer. De fire aviser er dog også fælles om i mere eller mindre grad – med *Ekstra Bladet* og *Politiken* som de to ekstremer – at involvere hiphop-grupperne i problembeskrivelsen af drabet og volden. Denne tematisering eller typifikation kan dermed også betragtes som den mest åbenlyse „vinder“ af de mange konkurrerende påstande og tematiseringer.

Hver avis har endvidere en bestemt bæreevne, der begrænser antallet af sociale problemer, der kan underholdes på et bestemt tidspunkt. Dette ses vel nok tydeligst i *B.T.* og *Ekstra Bladet*, hvor man i den daglige avis udvælger færre sager og dermed også har en mere begrænset bæreevne end morgenaviserne.

Arenaernes udvælgelsesprincipper spiller også en central rolle. Konkurrencen i forhold til andre begivenheder og sociale problemer ses tydeligt ved dækningen specielt i *Ekstra Bladet* og *B.T.* Sagen er således tophistorien mandag den 6/12 1993, men allerede dagen efter skubbes drabet væk fra denne position af en anden sag. Dramaet udnyttes som princip faktisk forbavsende lidt og i noget mindre målestok end ved de andre sager (Madsen, 1998). Nyhedsværdien af drabet er relativ stor, ikke mindst fordi aviserne får en oplagt mulighed for at tematisere volden blandt unge på en ny måde, nemlig med udgangspunkt i hiphop-kulturen. Der er dog ikke den samme konstante strøm af begivenheder som ved andre sager, hvilket blandt andet hænger sammen med, at der ikke kan falde nogen decideret dom over den 14-årige gerningsmand.

Udvælgelsesprincipperne i de forskellige aviser påvirkes ifølge Hilgartner og Bosk af tidligere kulturelle bekymringer

og politisk bias. Dette synes at være en væsentlig forklaring på denne voldssags relative „succes“ i medierne. Kulturelle bekymringer er meget svære at definere klart, men vold og drab er tilsyneladende til latent bekymring i det moderne samfund, hvilket blandt andet er søgt forklaret med henvisning til, at vold og drab udgør en risikofaktor i vores ellers så sikre moderne samfund (Harste, 1996).

Den politiske bias er temmelig stor, idet politikerne er særdeles aktive med markeringer i denne sag, hvilket er mest nærliggende at forklare med henvisning til, at man var igang med forhandlingerne i Folketinget om den første voldspakke, og man havde derfor en stor interesse i at markere sig politisk. Det er videre værd at bemærke, at der er meget store forskelle mellem aviserne med hensyn til hvilke politikere, der bruges som kilder. En anden form for politisk bias, nemlig den der kan henføres til avisernes egen politiske linje og historie, synes dermed også at spille ind. De traditionelt borgerlige aviser *B.T.* og *Jyllands-Posten* hører primært borgerlige politikere, mens man i *Politiken* kun bruger politikere fra Kristeligt Folkeparti og Socialdemokratiet. *Ekstra Bladet* er ikke så interesseret i det politiske niveau, og man dækker i stedet sagen „nedefra og op“.

De organisatoriske og kulturelle karakteristika ved en given arena spiller også klart en rolle. „Hiphop-mordet“ passer godt til både formiddagsaviser og morgenaviser, da der er mulighed for forskellige tematiseringer. Det er specielt velegnet til sensationsaviserne *B.T.* og *Ekstra Bladet*, hvor volden traditionelt har været et af de væsentligste emner, fordi man her kan tale direkte til folks frygt og håb og dermed også sælge nogle flere aviser (Mortensen, Poulsen og Stigel, 1990: 272).

Hvorvidt der er interaktion imellem de forskellige arenaer er umiddelbart svært at vurdere. Det er imidlertid påfaldende, at alle fire aviser i mere eller mindre grad tematiserer drabet med baggrund i hip-hop-miljøet, og det på trods af klare udsagn fra faderen og kammeraterne til den dræbte om det urimelige heri. Jeg mener, at det er mest rimeligt at tage faderens og kammeraternes udsagn for pålydende, for jeg kan ikke identificere nogen grunde til, at de skulle lyve om dette. Organisationen „STOP VOLDEN“, der blandt andet blev dannet på baggrund af denne sag, har forsøgt at afklare, hvor avisernes tematisering stammer fra ved at interviewe nogle af de implicerede parter og i øvrigt granske i sagen:

„Allerede dagen efter kan Adams far, Mads Peter Hansen, læse i formiddagsbladene, at hans søn er blevet offer for et opgør mellem to rivaliserende hip-hop bander. Myten om hip-hop mordet er delvist et resultat af en unuanceret politirapport, og måske fordi, at det er en oplagt mulighed for at sælge flere aviser, gør pressen intet for at aflive påstanden. For det er en påstand. Adam var ikke medlem af nogen bande – og så vidt hans far ved, var han heller ikke særlig vild med hip-hop musik“ (STOP VOLDEN, 1994: 38).

Dette tyder jo på en vis interaktion imellem de forskellige arenaer, og det viser samtidig betydningen af den første og umiddelbare tematisering eller vinkling af sagen for dens videre behandling i avisen.

Hvorvidt der eksisterer et relativt vel-etableret netværk af operatører omkring volden som socialt problem kan ikke umiddelbart konstateres ud fra denne case. Men ud fra en samlet vurdering af de tre cases, som jeg har analyseret grundigere andetsteds, synes dette at være tilfældet (Madsen, 1998). Således er mange

af de samme eksperter, politikere, politifolk og journalister indblandet i alle tre cases.

Det springende punkt er som ved andre case-studier generaliserbarheden af denne analyse. Jeg har analyseret to andre cases – nemlig drabet på Lars Seibert den 28/2 1993 udenfor et diskotek i Glostrup og drabet på Michel S. Jørgensen den 1/9 1996 på Banegårdspladsen i Århus (Madsen, 1998). Der sker i begge cases en klar typifikation af volden i avisernes fremstillinger af sagen. Drabet på Lars Seibert typificeres som det rå og meningsløse drab, og drabet på Michel S. Jørgensen typificeres som et udslag af volden blandt de unge indvandrere. Alle tre cases viser således, at det giver god mening at betragte voldsproblemet som en social konstruktion. Der er en ganske klar typifikation af de tre udvalgte volds-sager i de danske aviser, og der sker dermed med udgangspunkt i disse enkeltsager en særlig konstruktion af volden i de danske aviser.

Når jeg mener, at disse cases er ganske typiske for de danske massemediers voldsfremstillinger, så hænger det sammen med flere forskellige ting. For det første udviser alle tre cases en række fællestræk, som næppe er helt tilfældige. For det andet har massemediernes beskæftiget sig med en række andre volds-sager, og fremstillingerne af disse synes at følge tendenserne fra min analyse. Voldsdebatten i Danmark er i meget høj grad baseret på disse enkeltsager, der typificeres i massemediernes som udtryk for nogle mere generelle problemer. For det tredje synes det ikke at være urimeligt at formode, at der også i de elektroniske medier, og her primært tv-mediet, sker en typifikation af de enkelte volds-sager og af volden som socialt problem. På tv er man i endnu højere grad end i den trykte

presse nødsaget til at præsentere nyhederne på en meget kort og koncentreret og dermed ofte overfladisk facon. Der er dermed en nærmest indbygget tendens til typifikation af de sociale problemer. Samtidig har udviklingen hen imod en stadig større konkurrence mellem de to landsdækkende kanaler DR og TV2 og kommercielle kanaler som TV3 og TvDanmark betydet, at man i den daglige nyhedsdækning i højere grad har satset på nyhedsstoffet som konkurrencebarometer (Hjarvard, 1995). Da voldssagerne har en høj nyhedsværdi, er de selvfølgelig også blevet inddraget. Endvidere er tv-stationerne i stigende grad begyndt at benytte virkelige begivenheder som underholdning; et fænomen der er blevet kaldt „infotainment“. Volden har her spillet en væsentlig rolle ikke mindst i de kriminalmagasiner, der åbenbart er blevet en nødvendighed for tv-stationerne. Volden bruges i stigende grad som underholdning, og faren for, at der sker en typifikation af volden, stiger tilsvarende.

Massemediernes indflydelse og effekter

I socialkonstruktivismen har man ikke på et teoretisk plan i tilstrækkelig grad beskæftiget sig med den betydning, som massemediernes har for konstruktionen af sociale problemer.⁴ Man har fokuseret på interessegrupper og sociale bevægelser og på det nærmeste betragtet massemediernes som kanaler eller spejle, hvor igennem grupperne kan fremføre krav om, at bestemte sociale forhold skal anskues som sociale problemer. Der er et behov for at tilføre socialkonstruktivismen en mere eksplicit teoretisk forståelse af massemediernes som centrale og til tider selvstændige aktører (Zaller, 1992; Page, 1996). Man har samtidig i socialkonstruktivis-

men ved at fokusere ret ensidigt på „afsendersiden“ fået en unuanceret og utilstrækkelig forståelse af, hvordan den folkelige opinion dannes og påvirkes af massemediernes. Nyere teorier om opinionsdannelsen peger på, at massemediernes ikke blot sætter dagsordenen, som man længe har troet, men også påvirker befolkningens holdninger og meninger (Iyengar, 1991; Page og Shapiro, 1992; Zaller, 1992).

John R. Zaller har i bogen *The Nature and Origins of Mass Opinion* (1992) samlet en række forskningsresultater til en generel og abstrakt teori om, hvordan den folkelige opinion dannes og påvirkes af eliten og massemediernes. Zaller opstiller en model for meningsdannelsen bestående af fire aksiomer: (1) Der er forskel på folks evne til at tage imod politisk information, og denne evne er bestemt af individets kognitive engagement i eller viden om et givent spørgsmål. (2) Folk har en tendens til at afvise oplysninger og argumenter, der er i modstrid med deres mere grundlæggende holdninger, men kun i det omfang de har tilstrækkelig viden til at se sammenhængen mellem de nye oplysninger og deres egne grundlæggende holdninger. Hvorvidt nye argumenter eller oplysninger accepteres vil derfor i høj grad afhænge af, hvem disse oplysninger stammer fra. (3) Overvejelser eller oplysninger, som man for nylig har hørt om eller er blevet mindet om, vil lettere blive aktiveret fra erindringerne end andre overvejelser. (4) Folk besvarer spørgsmål i opinionsmålinger ved at sammenejde de overvejelser, som de i det konkrete øjeblik har opmærksomheden rettet imod (1992: 42-51).

Ud fra disse aksiomer udleder og tester Zaller en lang række påstande om, hvordan den folkelige opinion bliver til og i øvrigt ændres. Den vel nok vigtigste

af disse påstande eller teser er den såkaldte *ambivalenstese*, hvor Zaller hævder, at de fleste mennesker besidder meninger og holdninger, der umiddelbart kan fremtræde som modsætningsfyldte. Det skyldes, dels at kun de færreste magter at investere stor kognitiv opmærksomhed i den enkelte sag, dels at kun de færreste oplever et behov for at have logisk set helt konsistente holdninger. Ikke alle har ambivalente holdninger på alle områder hele tiden. Jo mere optaget af og vidende om et givent emne, jo færre modsigelser. I almindelighed gælder det også, at jo større politisk opmærksomhed jo færre modsigelser. Men selv når et spørgsmål er højt på den politiske dagsorden, har de fleste mennesker ambivalente holdninger. Der findes derfor ifølge Zaller ikke „rigtige“ meninger, men en serie af delvist uafhængige og ofte modstridende synspunkter. Meningstilkendegivelser vil dermed ikke være andet end tidsbundne meningskonstruktioner, der udover personens grundlæggende holdninger vil være bestemt af, hvad det er for overvejelser, der bliver aktualiseret af formuleringen eller af den øjeblikkelige politiske kontekst. Der er altså også på det individuelle plan tale om en form for konstruktivisme, hvilket jo passer fint ind i et socialkonstruktivistisk perspektiv. Zaller mener dog ikke, at det enkelte menneskes holdninger er helt labile og blot afspejler tilfældige indslag i massemedierne. Hvordan vi reagerer på mediernes budskaber afhænger dels af vores kognitive beredskab, dels af vores grundlæggende holdninger.

Zaller tillægger massemedierne stor betydning som dem, der formidler information og mening fra den politiske elite til befolkningen. Også vores holdninger og meninger er påvirket af, hvad massemedierne fortæller. Hermed repræsente-

rer Zallers teori også et opgør med eller måske snarere en videreføring af teorien om massemediernes dagsordensættende funktion. Ifølge Zallers model for opinionsdannelsen påvirkes vores holdninger og meninger nemlig af de overvejelser, som vores opmærksomhed til enhver tid er rettet imod. Og på denne måde går dagsordensfastsættelse og meningsdannelse mere eller mindre i ét (Gaasholt og Togeby, 1995).

Vurderet ud fra Zallers model vil massemediernes indflydelse på befolkningens opfattelse af volden som socialt problem være ret betydelig. Volden må opfattes som både et privat problem og potentielt set et socialt problem. Det er klart, at de fleste mennesker ikke besidder nogle eller i hvert fald ikke ret mange personlige erfaringer med volden. De private erfaringer med volden er nemlig koncentreret på ganske få mennesker. Voldsofferundersøgelser dokumenterer, at risikoen for at opleve sig udsat for vold i løbet af et år i 1995 lå på mellem en og to pct. for personer mellem 16 og 74. Hvis man medtager trusler om vold, er det knap seks pct. af befolkningen mellem 16 og 74, der i løbet af et år har oplevet sig udsat for vold eller trusler om vold (Balvig, 1997). Det er altså ganske få mennesker, der har private erfaringer med volden, og det er disse få menneskers tragiske erfaringer med volden, der gennem massemediernes dækning kommer til at tegne volden som socialt problem. Befolkningen får derfor også langt den største del af dens viden om vold gennem massemedierne (Sacco, 1995).

Samtidig har befolkningen ikke de helt store muligheder for realitetskontrol med volden som socialt problem. Man har selvfølgelig mulighed for at sammenligne forskellige mediers fremstilling af de enkelte voldssager, men det er nok tvivl-

somt, om dette hjælper noget videre. For selv om analysen af de forskellige avisers fremstillinger af volden viste, at der var visse forskelle imellem sensationsaviserne *Ekstra Bladet* og *B.T.* og de mere seriøse aviser *Politiken* og *Jyllands-Posten*, så viste den også, at der i alle aviser skete en forholdsvis klar typifikation af de enkelte voldsager. Ud fra en overordnet betragtning er der heller ikke meget, der tyder på, at tv-mediet skulle adskille sig væsentligt fra dette.

I nær tilknytning til de manglende muligheder for realitetskontrol er der et andet spørgsmål af central betydning for befolkningens opfattelse af massemediernes fremstilling af volden og andre sociale problemer. Det drejer sig om, hvorvidt der er tilstrækkeligt med forskelle imellem de forskellige massemedier (Zaller, 1992: 8). En liberal teoretiker som Page (1996) har hævdet, at blot der er tilstrækkelig konkurrence imellem de forskellige massemedier, så vil dette forhindre, at befolkningen ensrettes og misledes. Dette konkurrence-argument er ikke overbevisende, og der er faktisk store chancer for at konkurrence på mediemarkedet fører til uniformering i udbuddet. Hjarvard (1995) peger netop på erfaringer fra en række vestlige lande og herunder Danmark, der tyder på, at kommercialisering ofte indebærer kvalitetsforringelser og større ensartethed i udbuddet.

Massemediernes holdningspåvirkning sker ved, at massemediernes opmærksomhed til stadighed rettes mod nye og brutale enkeltsager. „Hiphop-mordet“ er et eksempel på sådan en sag. Selv om massemediernes fremstilling af en enkelt sag næppe har den store betydning, kan den samlede effekt af massemediernes fremstillinger af et stort antal voldsager over en længere periode godt være særdeles stor. Massemediernes konstante opmærk-

somhed på disse sager slører endvidere, at der er tale om enkeltsager, og at risikoen for at blive udsat for vold og karakteren af volden i samfundet ikke er væsentligt ændret. Det er derfor heller ikke så overraskende, at forskellige målinger og undersøgelser dokumenterer, at befolkningen opfatter volden som et af de væsentligste problemer i det danske samfund overhovedet (*Politiken*, 20/10-1996; *Jyllands-Posten*, 9/2-1997 og 9/10-1997; Thulstrup, 1997).

Massemediernes voldsfremstillinger og typifikationer af de enkelte voldsager må udover at placere volden højt på listen over sociale problemer også vurderes at have effekter på tre forskellige niveauer. For det første er det sandsynligt, at massemediernes voldsfremstillinger spiller en afgørende rolle for den betydelige angst for volden, der er i den danske befolkning (Balvig, Døllner m.fl., 1985; *Jyllands-Posten*, 27/1 1997; Thulstrup, 1997). Og angsten for volden har selv sagt meget alvorlige psykiske og sociale konsekvenser for de berørte mennesker.

For det andet er det rimeligt at antage, at massemediernes voldsfremstillinger vil påvirke den politiske arena. Det er i hvert fald påfaldende at se hvor megen vægt gadevolden tillægges i de to voldspakker.⁵ Gadevolden spiller også en fremtrædende rolle i de politiske udmeldinger. Det fremgår således tydeligt af statsministerens nytårstale 1997, der gik umiddelbart forud for lanceringen af den anden voldspakke, at „kampen mod volden“ først og fremmest er en kamp mod gadevolden (*Det fri aktuelt*, 2/1-1997). Det er i denne sammenhæng også interessant at konstatere, at der forud for og under debatten om begge voldspakker var en ret intens mediedækning af og debat om forskellige konkrete voldsager. „Hiphop-mordet“ fandt således sted, mens debatten om den

første voldspakke var i fuldt sving. Forud for den anden voldspakke, var det specielt tre århusianske voldssager og „Rockerkrigen“, der prægede den offentlige debat. At der var en intens mediedækning af forskellige voldssager forud for begge voldspakker beviser ikke, at massemediernes nødvendigvis har betydelige effekter på den politiske arena, men det øger dog sandsynligheden for, at en sådan påvirkning kan finde sted.⁶

For det tredje er der en reel fare for, at massemediernes fokusering på gadevolden vil forskyde voldsproblematikken i forhold til andre væsentlige aspekter af volden som eksempelvis den private vold og vold på arbejdspladsen. Der er også en fare for, at der sker en mere generel forskydning af den offentlige opmærksomhed og debat. Man må, som påpeget af Hilgartner og Bosk, rimeligvis anskue den offentlige opmærksomhed som en knap ressource, der allokeres gennem et system af arenaer. Hvis volden igennem de mange enkeltsager til stadighed typificeres som et af de væsentligste sociale problemer i Danmark, så har det betydelige samfundsmæssige effekter. Det store fokus på gadevolden kan nemlig holde andre og potentielt set mere skadelige sociale problemer væk fra den offentlige opmærksomhed og debat.

Afslutningsvis er det på sin plads at vende tilbage til udgangspunktet for denne artikel, nemlig det tilsyneladende paradoks, der er mellem voldens omfang og perceptionen af volden som socialt problem. På baggrund af det ovenstående må jeg konstatere, at det egentlig ikke er særlig paradoksalt, at der er et vist misforhold mellem voldens omfang og perceptionen af volden som socialt problem, når man tager i betragtning, i hvilken udstrækning massemediernes bidrager til at konstruere en opfattelse af volden som

et altoverskyggende samfundsmæssigt problem. Der sker en klar typifikation af de enkelte voldssager i massemediernes. Der fremsættes påstande om, at gadevolden i dens forskellige udformninger udgør væsentlige sociale problemer, og der stilles krav om bestemte policies. Da massemediernes ud fra Zallers model må formodes at have en betydelig indflydelse på befolkningens holdninger, ville det snarere være paradoksalt, hvis befolkningen ikke opfattede volden som et væsentligt socialt problem.

Massemediernes voldsfremstillinger har dog, som beskrevet ovenfor, en række uheldige effekter på flere forskellige niveauer. Analysen synes dermed også at bekræfte den indsigt, som W.I. Thomas (1928) beskrev med aforismen „If men define situations as real, they are real in their consequences“. Massemediernes typifikationer af de enkelte voldssager tegner klart et overdrevent billede af voldens omfang og karakter i det danske samfund. Men det har nogle meget reelle konsekvenser.

Noter

1. Tak til Lise Togeby og Lars Bo Kaspersen for gode diskussioner og konstruktiv kritik.
2. I Järvinen og Bertilsson, 1998 er der en udmærket og kritisk diskussion af nogle af disse socialkonstruktivistiske tilgange.
3. Her er fattigdom i USA det klassiske eksempel. Det blev der sat vældig fokus på de første år under Kennedy, men fattigdommen havde faktisk været faldende i 1940'erne og 1950'erne (Glazer, 1993).
4. Denne kritik af socialkonstruktivismen gælder dog primært den teoretiske side af sagen, for i en række case-studier har forskellige forfattere netop vist, at massemediernes kan optræde som selvstændige aktører (Fishman, 1978; Gorelick, 1989; Gusfield, 1989; Best, 1991).

5. Voldspakke 1: „Bekæmpelse af vold. En handlingsplan fra regeringen“, oktober 1993; Voldspakke 2: „Regeringens strategi over for volden“, januar, 1997.
6. En måde, man kunne forsøge at undersøge massemediernes mulige effekter på det politiske system på, var at underkaste det politiske systems behandling af volden en nærmere analyse for blandt andet at se, om der refereres til nyhedsmediernes voldsfremstillinger. Se Madsen (1998) for et forsøg med denne type analyse.

Litteraturliste

- Balvig, Flemming og Leise Dollner m.fl. (1985). *Gadevold*, Det Kriminalpræventive Råd, København: Rigspolicehens trykkeri.
- Balvig, Flemming (1995). *Ungdom oplever mere vold! En oversigt over voldsofferundersøgelser 1970-94*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Balvig, Flemming (1997). „En rundrejse i voldens nutidshistorie“, i Lene Ravn (red.), *Kriminalistisk Årbog 1996*, København: Kriminalistisk Institut, pp. 31-56.
- Beckett, Katherine (1994). „Setting the Public Agenda: ‘Street Crime’ and Drug Use in American Politics“, *Social Problems*, Vol. 41, No. 3, pp. 425-447.
- Best, Joel (1991). „‘Road Warriors’ on ‘Hair-Trigger Highways’: Cultural Resources and the Media’s Construction of the 1987 Freeway Shootings Problem“, *Sociological Inquiry*, Vol. 61, pp. 327-345.
- Best, Joel (red.) (1995). *Images of Issues – Typifying Contemporary Social Problems*, Second Edition, New York: Aldine de Gruyter.
- Brink, Ole; Ivan Villadsen; Michael Thede David- sen; Klaus Kjær Petersen; Annie Vesterby Charles og Svend Sabroe (1996). „Faldende vold i Århus: Hospitalsregistreret vold i Århus gennem en tolvårig periode“, *Ugeskrift for Læger*, 158/44, 28/10, pp. 6277-6281.
- Brink, Ole; Annie Vesterby Charles; Svend Sabroe; Jørn Jensen og Villy Sørensen (1997). „Mindre vold og hyppigere politianmeldelse“, *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, Årg. 84, nr. 2, pp. 103-114.

B.T.

- Det fri aktuelt.*
Ekstra Bladet.
- Fishman, Mark (1978). „Crime Waves as Ideology“, *Social Problems*, Vol. 25, pp. 531-543.
- Fuller, Richard og Richard Myers (1941a). „Some aspects of a theory of social problems“, *American Sociological Review*, Vol. 6 (February), pp. 24-32.
- Fuller, Richard og Richard Myers (1941b). „The natural history of a social problem“, *American Sociological Review*, Vol. 6 (June), pp. 320-328.
- Gaasholt, Øystein og Lise Tøgeby (1995). *I syv sind – Danskernes holdninger til flygtninge og indvandrere*, Århus: Forlaget Politica.
- Glazer, Nathan (1993). „How social problems are born“, *The Annals of The American Academy of Political and Social Science*, November, pp. 122-136.
- Gorelick, Steven M. (1989). „‘Join Our War’: The Construction of Ideology in a newspaper Crimefighting Campaign“, *Crime og Delinquency*, Vol. 35, no. 3, pp. 421-436.
- Gusfield, Joseph R. (1989). „Constructing the Ownership of Social Problems: Fun and profit in the Welfare State“, *Social Problems*, Vol. 36, pp. 431-441.
- Harste, Gorm (1996). „En mening med volden“, *Politiken*, 29/10 1996.
- Hilgartner, Stephen og Charles L. Bosk (1988). „The Rise and Fall of Social Problems: A Public Arenas Model“, *The American Journal of Sociology*, Vol. 94, pp. 53-78.
- Hjarvard, Stig (1995). *Nyhedsmediernes rolle i det politiske demokrati*, Rapport udarbejdet for Statsministeriets Medicudvalg, København: Statsministeriet.
- Holstein, James A. og Gale Miller (eds) (1993). *Reconsidering Social Constructionism*, Hawthorne, New York: Aldine de Gruyter.
- Iyengar, Shanto (1991). *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Jyllands-Posten.*
- Järvinen, Margaretha og Margareta Bertilsson (red.) (1998). *Socialkonstruktivisme – Bidrag til en kritisk diskussion*, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, Hans Reitzels Forlag.
- Kutchinsky, Berl (1991). „Stiger volden“, pp. 25-43 i Berl Kutchinsky (red.), *Kriminalistisk Instituts Årbog 1991*, København: Kriminalistisk Institut.

5. Voldspakke 1: „Bekæmpelse af vold. En handlingsplan fra regeringen“, oktober 1993; Voldspakke 2: „Regeringens strategi over for volden“, januar, 1997.
6. En måde, man kunne forsøge at undersøge massemediernes mulige effekter på det politiske system på, var at underkaste det politiske systems behandling af volden en nærmere analyse for blandt andet at se, om der refereres til nyhedsmediernes voldsfremstillinger. Se Madsen (1998) for et forsøg med denne type analyse.

Litteraturliste

- Balvig, Flemming og Leise Dollner m.fl. (1985). *Gadevold*, Det Kriminalpræventive Råd, København: Rigspolitehens trykkeri.
- Balvig, Flemming (1995). *Ungdom oplever mere vold! En oversigt over voldsofferundersøgelser 1970-94*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Balvig, Flemming (1997). „En rundrejse i voldens nutidshistorie“, i Lene Ravn (red.), *Kriminalistisk Årbog 1996*, København: Kriminalistisk Institut, pp. 31-56.
- Beckett, Katherine (1994). „Setting the Public Agenda: ‘Street Crime’ and Drug Use in American Politics“, *Social Problems*, Vol. 41, No. 3, pp. 425-447.
- Best, Joel (1991). „‘Road Warriors’ on ‘Hair-Trigger Highways’: Cultural Resources and the Media’s Construction of the 1987 Freeway Shootings Problem“, *Sociological Inquiry*, Vol. 61, pp. 327-345.
- Best, Joel (red.) (1995). *Images of Issues – Typifying Contemporary Social Problems*, Second Edition, New York: Aldine de Gruyter.
- Brink, Ole; Ivan Villadsen; Michael Thede David- sen; Klaus Kjær Petersen; Annie Vesterby Charles og Svend Sabroe (1996). „Faldende vold i Århus: Hospitalsregistreret vold i Århus gennem en tolvårig periode“, *Ugeskrift for Læger*, 158/44, 28/10, pp. 6277-6281.
- Brink, Ole; Annie Vesterby Charles; Svend Sabroe; Jørn Jensen og Villy Sørensen (1997). „Mindre vold og hyppigere politianmeldelse“, *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, Årg. 84, nr. 2, pp. 103-114.

B.T.

- Det fri aktuelt.*
Ekstra Bladet.
- Fishman, Mark (1978). „Crime Waves as Ideology“, *Social Problems*, Vol. 25, pp. 531-543.
- Fuller, Richard og Richard Myers (1941a). „Some aspects of a theory of social problems“, *American Sociological Review*, Vol. 6 (February), pp. 24-32.
- Fuller, Richard og Richard Myers (1941b). „The natural history of a social problem“, *American Sociological Review*, Vol. 6 (June), pp. 320-328.
- Gaasholt, Øystein og Lise Tøgeby (1995). *I syv sind – Danskernes holdninger til flygtninge og indvandrere*, Århus: Forlaget Politica.
- Glazer, Nathan (1993). „How social problems are born“, *The Annals of The American Academy of Political and Social Science*, November, pp. 122-136.
- Gorelick, Steven M. (1989). „‘Join Our War’: The Construction of Ideology in a newspaper Crimefighting Campaign“, *Crime og Delinquency*, Vol. 35, no. 3, pp. 421-436.
- Gusfield, Joseph R. (1989). „Constructing the Ownership of Social Problems: Fun and profit in the Welfare State“, *Social Problems*, Vol. 36, pp. 431-441.
- Harste, Gorm (1996). „En mening med volden“, *Politiken*, 29/10 1996.
- Hilgartner, Stephen og Charles L. Bosk (1988). „The Rise and Fall of Social Problems: A Public Arenas Model“, *The American Journal of Sociology*, Vol. 94, pp. 53-78.
- Hjarvard, Stig (1995). *Nyhedsmediernes rolle i det politiske demokrati*, Rapport udarbejdet for Statsministeriets Medicudvalg, København: Statsministeriet.
- Holstein, James A. og Gale Miller (eds) (1993). *Reconsidering Social Constructionism*, Hawthorne, New York: Aldine de Gruyter.
- Iyengar, Shanto (1991). *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Jyllands-Posten.*
- Järvinen, Margaretha og Margareta Bertilsson (red.) (1998). *Socialkonstruktivisme – Bidrag til en kritisk diskussion*, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, Hans Reitzels Forlag.
- Kutchinsky, Berl (1991). „Stiger volden“, pp. 25-43 i Berl Kutchinsky (red.), *Kriminalistisk Instituts Årbog 1991*, København: Kriminalistisk Institut.

- Kyvsgaard, Britta (1995). *Voldskriminelle og voldskriminalitet*, Kriminalistisk Instituts skriftserie, Københavns Universitet.
- Madsen, Jacob Gaarde (1998). *Voldens Danmark: En social konstruktivistisk analyse af massemediernes voldsfremstillinger*, Speciale ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.
- Merton, Robert K. og Robert Nisbet (red.) (1971). *Contemporary Social Problems*, Third Edition, New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Mortensen, Frands; Jørgen Poulsen og Jørgen Stigel (red.) (1990). *Mediehåndbogen*, København: Gyldendalske Boghandel.
- Page, Benjamin I. (1996). *Who deliberates? Mass Media in Modern Democracy*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Page, Benjamin I. og Robert Y. Shapiro (1992). *The Rational Public – Fifty Years of Trends in Americans' Policy Preferences*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Politiken*.
- Reinarman, Craig og Harry G. Levine (1989). „Crack in context: politics and media in the making of a drug scare“, *Contemporary Drug Problems*, Vol. 16, pp. 535-577.
- Sacco, Vincent F. (1995). „Media Constructions of Crime“, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, mai, pp. 141-154.
- Sarbin, T.R. og John I. Kitsuse (red.) (1994). *Constructing the Social*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Schlesinger, Philip og Howard Tumber (1994). *Reporting Crime – The Media Politics of Criminal Justice*, Oxford: Clarendon Press.
- Schneider, Joseph W. (1985a). „Social problems theory: the constructionists view“, *Annual Review of Sociology*, Vol. 11, pp. 209-29.
- Spector, Malcolm og John I. Kitsuse (1973). „Toward a sociology of social problems: Social conditions, value-judgments, and social problems“, *Social Problems*, vol. 20, pp. 145-159.
- Spector, Malcolm og John I. Kitsuse (1974). „Social problems: A reformulation“, *Social Problems*, Vol. 21, pp. 145-159.
- Spector, Malcolm og John I. Kitsuse (1977). *Constructing Social Problems*, Menlo Park, Calif.: Cummings.
- STOP VOLDEN* (1994). 2. oplag, København: Gyldendal.
- Thomas, W.I. (1928). *The Child in America*, New York: Knopf.
- Thulstrup, Jørn (1997). *Danskerne 1997 – Holdninger, adfærd, planer og forventninger*, Institut for Konjunktur-Analyse, København: LNB Bøger.
- Zaller, John R. (1992). *The Nature and Origins of Mass Opinion*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Woolgar, Steve og Dorothy Pawluch (1985). „Ontological gerrymandering: the anatomy of social problems explanations“, *Social Problems*, Vol. 32, No. 3, pp. 214-227.